

Saksdokumenter:

KM 15/21 Mer himmel på en truet jord - Den norske kirkes arbeid med klima, miljø og bærekraft mot 2030

KM 15.1/21 Første innstilling fra komité F

Mer himmel på en truet jord - Den norske kirkes arbeid med klima, miljø og bærekraft mot 2030

Endelig innstilling fra komité F

Sammendrag av saksorienteringen

Kirkemøtet 2017 ba i sak KM 16/17 om at det forberedes en sak om fremdrift og måloppnåelse på kirkens arbeid med klima og miljø til Kirkemøtet i 2021. Denne saken presenterer status for arbeidet og føringer for veien videre. Mange meldinger om ekstremvær over hele kloden, og offentliggjøringen av første del av FN-klimapanelets sjette hovedrapport sommeren 2021 bekrefter nødvendigheten av at hele verdenssamfunnet handler resolutt og raskt. Klimafotavtryksanalysen for 2017, som viser at Den norske kirke ikke har redusert sine utslipp fra 2012 til 2017, er et viktig bakgrunnsdokument for del to av saken. Saken har fire deler: En del om teologi og tenkning knyttet til klima og miljø (1), en del om hvordan Den norske kirke skal redusere sine utslipp (2), en del om kirkens samfunnsansvar og påvirkningsmuligheter (3), og en om å utfordre enkeltmennesker til erkjennelse, omvendelse og endret atferd (4).

Komiteens merknader

Komiteen legger saksdokumentet til grunn for forslaget til vedtak, og har merket seg at saken har vært behandlet flere ganger i Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd. Komiteen mener at saksdokumentet gir en god og informativ innføring i et meget omfattende saksfelt og et allsidig, sterkt og langvarig engasjement i kirken. Det er 25 år siden Kirkemøtet 1996 i sak KM 10/96 *Forbruk og rettferd* satte sakskomplekset med forbruk, rettferd, miljø og bærekraftig utvikling tydelig og vedvarende på dagsorden til hele Den norske kirke. Dette har siden da blitt bekreftet og forsterket gjennom allsidig engasjement på alle nivåer i kirken og en rekke kirkemøtebehandlinger.

I dag har omfanget av klimakrisen, tap av biologisk mangfold og problemene knyttet til urettferdig fordeling av ressurser, økt faretruende. Kirkemøtet 2021 ble avholdt samtidig med FNs klimatoppmøte COP 26 i Glasgow, der verdens nasjoner ble enige om måter å begrense utslipp av klimagasser. FNs generalsekretær snakket i denne sammenheng om kode rød for menneskeheten. Komiteen deler derfor erkjennelsen av det eksistensielle alvoret i disse spørsmål med mange mennesker på vår klode i dag.

Komiteen deler vurderingene som Ungdommens kirkemøte uttrykker i sak UKM 05/21: «Altfor mange mangler fortsatt kunnskap om hvorfor miljø og klima angår kirken og hva de selv kan gjøre. Kirkens klimafotavtryksanalyser i 2012 og

2017 viser at kirkens klimagassutslipp har gått opp. Oppfølgingen av den første analysen var for dårlig, samlet sett. UKM mener at dette er uakseptabelt. Hvorfor er det slik? Skyldes det likegyldighet, at man føler seg små og maktesløse? Eller at man forventer handling av andre? Har de rett, de som mener at deler av kristen tro, en ensidig vektlegging av verset «legg jorden under dere»¹, har bidratt til legitimering av menneskehetens ødeleggelse av naturen? Vi trenger møteplasser for å snakke om alt dette. UKM mener at kirken må bli enda tydeligere og støtter at Kirkemøte 2021 skal behandle sin teologi, sin egen drift, sin stemme i det offentlige rom og sin veiledning av enkeltmennesker i forhold til disse spørsmålene. Det haster. UKM forventer derfor en konsekvent oppfølging på alle disse områdene etter Kirkemøte.»

Komiteen er enig i at disse store utfordringene krever handling av alle, og i særlig grad utfordrer oss som kirke. Vår tro på Gud som skaper, frelser og livgiver av hele skaperverket og vårt selvbilde som mennesker som er skapt i Guds bilde, elsket, kalt til tro og sendt til å tjene forplikter oss til handling og forvalteransvar. Komiteen mener at vi som kirke har en solid bibelsk og teologisk begrunnelse for vårt forvalteransvar. Samtidig må vi kunne formulere vårt kristne engasjement med et språk som deles av hele samfunnet. Et godt eksempel her er Dnks *Bærekraftsboka – FN's bærekraftsmål i lys av kristen tro*. Her er ansvar og engasjement for hvert enkelt bærekraftsmål begrunnet gjennom en god teologisk refleksjon.

Komiteen støtter at forslaget til vedtak i saken beskriver oppfølgingen under de fire tematiske overskriftene. Komiteen har presisert formuleringen til det første punktet til «*Styrke den teologiske bevisstheten om sammenhengen mellom troen på Den treenige Gud og klima, miljø og bærekraft*. Overskriftene gir etter komiteens oppfatning nødvendig bredde for engasjement i hele kirken og i kirkens samvirke med andre både lokalt, nasjonalt og globalt. Komiteen vil peke på de mange gode ressurser som er utarbeidet og kan brukes i dette arbeidet.²

Komiteen vil foreslå å justere opp andelen for å kutte klimautslipp for reisevirksomhet. Når det gjelder konkrete mål for beregning av mål for reduksjon i kirkens klimagassutslipp, viser komiteen til rapporten *Norways Fair Share of meeting the Paris agreement*, utarbeidet av Stockholm Environment Institute på oppdrag fra bl.a. Kirkens Nødhjelp.³

Siden begrepet *bærekraft* er brukt mange ganger i dokumentet, vises det til FN's bærekraftsdefinisjon, samt drøftingen av dette begrepet i kirkelig sammenheng som er omtalt i KM 05/08 Bærekraft og skaperverk og på Den norske kirkes nettsider.⁴

¹ 1.Mos 1,28

² Se for eksempel *Bærekraftsboka* (<http://xn--brekraftsboka-3fb.no/>) og boken *Gud og miljøet* skrevet av Kjell Arne Norum

³ Rapporten «*Norway's Fair Share of meeting the Paris agreement*» presenterer en utredning av hva som er Norges rettfærdige andel av nødvendige globale utslippskutt, samt Norges rettfærdige andel av kostnadene for at utviklingslandenes klimatilpasninger. Rapporten ble utarbeidet 2018 på oppdrag fra Kirkens Nødhjelp, Regnskogfondet, Naturvernforbundet og Forum for utvikling og miljø. Se https://www.kirkensnodhjelp.no/globalassets/lanserte-rapporter/2018/norways-fair-share-2018_web.pdf

⁴ <https://kirken.no/nb-NO/gronkirke/Tema/b%C3%A6rekraft%20og%20b%C3%A6rekraftsm%C3%A5lene/>

En adekvat oppfølging av denne saken vil kreve samhandling med mange aktører i og utenfor kirken, samt at det lages grundige og ambisiøse handlingsplaner for de neste årene frem mot 2030. Derfor er komiteen glad for de mange samarbeidsrelasjonene som er etablert. Disse må videreutvikles. Komiteen vil takke Den norske kirkes presteforening og KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon for å ha levert konkrete og konstruktive innspill for støtte til og samarbeid i denne saken. Komiteen vil oversende innspillene til Kirkerådet og ber om at disse tas med i utarbeidelsen av handlingsplanene.

Komiteen mener det er viktig å presisere en del punkter i vedtaket for å tydeliggjøre alvoret i saken. Det gjelder bl.a. et punkt om samarbeid og dialog, en skjerping av målsetting for reduksjon av klimagassutslipp fra reisevirksomhet til 60%, intensivering og revidering av arbeid med grønne menigheter, styrke perspektivene i trosopplæring og konfirmasjonsundervisning, at kirken må ha en tydelig stemme i samfunnsdebatten, samt et punkt som peker på faren for økt ulikhet gjennom arbeid med det grønne skifte. Under område 3 foreslår komiteen å flytte punktet «inkludere urfolks kunnskap og erfaringer om bærekraftig bruk av naturen» lenger fram i vedtaket for å vise sammenhengen med det andre punktet som omtaler kunnskapsgrunnlaget som kirken vil orientere seg etter. Komiteen foreslår å nevne FNs klimapanel og IEA (det internasjonale energibyrået) for å tydeliggjøre kunnskapsgrunnlaget. Komiteen har diskutert bruken av ordet «radikale endringer» i fjerde punkt, strekpunkt fire opp mot andre beskrivende ord som for eksempel «gjennomførbare» eller «omfattende» endringer, men har konkludert med at ordet «radikale» fungerer best for å understreke alvoret i og nødvendigheten av saken.

Komiteen har lagt til et vedtakspunkt med en anbefaling til den norske regjering om å lytte til IEAs rapport NetZero by 2050 A Roadmap for the Global Energy Sector, May 2021. I rapporten fremkommer det at verdens samlede olje-, kull- og gassforbruk må falle raskt mot 2030 og nå «zero null» innen 2050. IEAs poeng er at forbruket må så raskt ned at vi allerede har funnet det vi trenger/ det som kan forbrukes dersom Parisavtalens mål om å begrense global oppvarming til 1,5 grader skal kunne nås. Ytterligere leteaktivitet er ikke forenlig med IEAs anbefaling.

Komiteen har særlig drøftet de konkrete forslagene som er kommet til vår sak fra Ungdommens kirkemøte 2021 i sak UKM 05/21 *Sorg, sinne, handling og håp*. Inspirert av den svenske kirkens *färdplan for klimatet* ber UKM at det bevilges 25 millioner kroner årlig mot 2030 for å sørge for tilstrekkelig økonomi og arbeidskraft til dette arbeidsfeltet i Den norske kirke. Midlene skal bl.a. brukes til fagrådgivere i bispedømmene som kan veilede, inspirere og følge opp menigheter og fellesråd lokalt i dette arbeidet, samt andre tiltak. Komiteen vil på linje med UKM understreke den presserende nødvendigheten å stille flere nødvendige midler og økt bemanning til disposisjon for dette arbeidet. Ikke minst er det nødvendig med personelle ressurser på bispedømmenivå som kan følge opp, inspirere og veilede menighetene og fellesrådene på lokalplan, og som kan være bindeledd til kirken på nasjonalt nivå. Komiteen mener at den konkrete oppfølgingen må skje i forbindelse med at Kirkerådet, bispedømmerådene og de kirkelige fellesrådene utarbeider sine handlingsplaner for dette arbeidet og foreta tilhørende prioriteringer i sitt budsjettarbeid, for eksempel gjennom strategiske midler. Dette foreslås som nytt punkt under vedtakspunkt 2.

Kirkemøtets vedtak

Menneskers handlinger truer livet på jorden. Kirken er kalt til omsorg for alt det skapte. Derfor vil Kirkemøtet:

1. Styrke den teologiske bevisstheten om sammenhengen mellom troen på Den treenige Gud og klima, miljø og bærekraft ved å

- etterleve vårt gudgitte kall, vårt forvalter- og medarbeideransvar_i møte med dagens klima- og miljøutfordringer i kirkens forkynnelse, undervisning, diakoni og kommunikasjon
- styrke ansattes kompetanse om og engasjement for kirkens bidrag til å nå bærekraftsmålene
- ta i bruk på alle plan i kirken Bispemøtets dokument «Guds skaperverk vårt hjem og *Bærekraftsboka*
- inspirere til samarbeid lokalt, nasjonalt og internasjonalt med alle mennesker av god vilje og styrke den interreligiøse dialogen om klima og miljø

2. Redusere Den norske kirkes egne utslipp og miljøbelastning gjennom å

- kutte klimautslipp fra reisevirksomhet med 60% innen 2030
- prioritere bærekraft og utslippsreduksjoner i forvaltning av kirkebygg og
- vektlegge klimafotavtrykk ved nye kirkebygg
- stille strenge krav om rettferdig handel og bærekraft ved innkjøp, anskaffelser og kapitalforvaltning
- utvikle en arbeidsgiverpolitikk som fremmer bærekraft
- bruke egen kapital til å fremme bærekraft
- gjøre Den norske kirke klimanøytral fra 2030 ved at virksomheten kompenserer for sine klimautslipp
- revidere *Grønn Menighet* med mål om å styrke forpliktelsen, engasjementet og motivasjonen i klimaarbeidet lokalt
- stimulere alle menigheter til å bli Grønn Menighet innen 2030
- utarbeide konkrete handlingsplaner i Kirkerådet og i bispedømmerådene og foreta tilhørende prioriteringer i budsjettarbeidet

3. Påvirke politikk og handlingsmønster ved blant annet å

- være en tydeligere stemme i samfunnsdebatten
- være en pådriver for at det norske samfunnet følger forskningsbaserte råd fra FN og IEA (det internasjonale energibyrådet) for å kunne oppfylle de forpliktelsene som ligger i Parisavtalen og bærekraftsmålene.
- be den norske regjeringen lytte til anbefalingen fra IEA`s rapport NetZero by 2050 A Roadmap for the Global Energy Sector, May 2021 om å stanse ytterligere leteaktivitet etter olje og gass på norsk sokkel
- inkludere urfolks kunnskap og erfaringer om bærekraftig bruk av naturen
- oppmuntre myndighetene til å ta effektive grep som bidrar til at enkeltpersoner kan endre sin livsstil i bærekraftig retning
- øke bevisstheten om og vern av biologisk mangfold, både i eget arbeid og politisk påvirkningsarbeid
- i nært samarbeid med Kirkens Nødhjelp, Det lutherske verdensforbund, Kirkenes verdensråd, Act Alliance og Samarbeid menighet og misjon (SMM), ha særlig oppmerksomhet på internasjonalt samarbeid og solidaritet og vise hvordan lokalt og globalt engasjement henger sammen
- være særlig oppmerksom på at arbeidet med det grønne skiftet ikke uforholdsmessig griper inn i og rammer samers og andre urfolks livsgrunnlag

- styrke bevisstheten om at det grønne skiftet ikke skal bidra til økt sosial og økonomisk ulikhet i vårt samfunn

4. Utfordre til erkjennelse, omvendelse og endret atferd i møte med et truet skaperverk gjennom å

- tilby kurs, bibelstudier og samtalegrupper om teologiske perspektiver på klima og miljø
- motivere menighetene til å styrke perspektivene på bærekraft, klima og miljø i trosopplæringen og konfirmasjonsundervisningen
- stimulere til handlingsalternativer, slik som å handle lokalt, etisk og økologisk, benytte seg av gjenbruk, bytte- og utlånsordninger og klimavennlige arrangementer i lokalsamfunnet.
- vise hvordan kristen etikk, tro og håp kan oppmuntre den enkelte til radikale endringer av forbruksmønstre.

komitéleder

saksordfører